

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АКАДЕМІЯ «БОЛАШАК» (КАЗАХСТАН)

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«СУСПІЛЬНІ НАУКИ
ТА СУЧАСНІСТЬ: АКТУАЛЬНІ
ПИТАННЯ»**

16–17 квітня 2021 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Голова оргкомітету:
Озаренко Т.О. – доктор соціологічних наук, професор, перший проректор Класичного приватного університету.

Члени оргкомітету:
Катаєв С.Л. – доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри соціології та соціальної роботи Інституту журналістики і масової комунікації Класичного приватного університету;
Щербіна В.В. – доктор соціологічних наук, доцент, професор кафедри соціології та соціальної роботи Інституту журналістики і масової комунікації Класичного приватного університету;
Зубов В.О. – доктор філософських наук, доцент, директор Інституту здоров'я, спорту і туризму ім. Т. Соломенко Класичного приватного університету;
Северинюк В.М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри богослов'я та гуманітарних дисциплін Інституту управління Класичного приватного університету;
Білоусов С.А. – кандидат політичних наук, доцент, проректор з соціально-виховної роботи Класичного приватного університету;
Ізрушко А.Ю. – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи Інституту журналістики і масової комунікації Класичного приватного університету;
Скідін Л.О. – кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології та соціальної роботи Інституту журналістики і масової комунікації Класичного приватного університету.
Касенов Е.Б. – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри загальноосвітніх дисциплін Академії «Болашак» м. Караганда, Казахстан.

Суспільні науки та сучасність: актуальні питання :
С 90 Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 16–17 квітня 2021 р. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2021. – 116 с.
ISBN 978-966-992-495-7

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Суспільні науки та сучасність: актуальні питання», яка відбулась на базі Класичного приватного університету 16–17 квітня 2021 р.

УДК 303(063)

ISBN 978-966-992-495-7

© Класичний приватний університет, 2021

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК

An ontological approach to the study of time
as a phenomenon that mediates the motion of matter in space
Слууван Р. Д. 5

Експлікація феномену самоідентифікації особистості
в контексті екзистенціальної філософії Жана-Поля Сартра
Мазур М. О. 11

**НАПРЯМ 2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
СОЦІОЛОГІЧНИХ НАУК**

Порівняльний аналіз концепцій постіндустріального
суспільства Д. Белла та Е. Тоффлера
Акіменко Б. В., Жидкова О. О. 24

Специфіка учбової мотивації у працюючих студентів
Горпинич О. В. 27

Principles of ethical behavior of teachers
and related requirements to them
Karimil Tahir Mehdikhon oglu, Najafov Alizade Shamil oglu 31

Явища паніки, масової істерії та моральної паніки.
Способи протидії
Місоченко С. Ю. 35

НАПРЯМ 3. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРИЧНИХ НАУК

Дитяча безпритульність та безоглядність
в УСРР у 1920–1930-х рр.
Білокоць А. С. 41

Теорії про заснування міста Кременчук
Бражешко Т. С., Чернуха О. В. 45

Біографія та науковий внесок Валяшка Миколи Овксентійовича
Вербицька К. Р., Чернуха О. В. 52

Прогнатність на людських черепах з Чернігова X – XIII ст.
Долженко Ю. В. 56

Розвиток освіти в повітній час
Набока С. В.62

Церемоніал, етикетні норми і дипломатичні практики
в міжнародних відносинах доби раннього Нового часу
(XVI – XVIII століття): східноєвропейський дискурс
Циватий В. Г.68

Становлення та розвиток підприємництва у галузі
сільськогосподарського машинобудування
на Катеринославщині (1860-ті – 1910-ті рр.)
Чернікова Н. С.74

НАПРЯМ 4. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПОЛІТИЧНИХ НАУК

Співвідношення прав людини і демократії
на шляху до євроінтеграції України
Венгер О. М., Сергієнко Т. І.80

Фактори реальної участі громадськості
в бюджетному процесі місцевого бюджету
за допомогою інструменту «бюджет участі»
Іваніна О. В.86

Теоретико-методологічні особливості
дослідницької стратегії неінституціоналізму
Клим Р. Д.91

Феномен політичного успіху Володимира Зеленського
у президентській виборчій кампанії 2019 року
Мазьняк Р. О.97

Забезпечення інформаційної безпеки в Україні
Стичинська А. Б.101

Історичні передумови розвитку державної антинаркотичної
політики США у боротьбі з наркотрафіком
Терьохіна А. В.105

Виборчі технології в процесі становлення
інформаційного суспільства
Чубатенко О. М.110

НАПРЯМ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК

AN ONTOLOGICAL APPROACH TO THE STUDY OF TIME AS A PHENOMENON THAT MEDIATES THE MOTION OF MATTER IN SPACE

Guyvan P. D.

Candidate of Juridical Science, Honored Lawyer of Ukraine,

Professor of Poltava Institute of Business

Poltava, Ukraine

The material is in constant motion, and this movement occurs in a certain space and time. Space and time are forms of existence (being) of matter. Space determines the extensibility (geometric dimensions) of material objects and determines their interaction, while time determines the duration of existence of these objects and the sequence of their change. In other words, the content of matter is specific objects, as a form of their existence, like all matter, time and space, which are characterized by such characteristics as objectivity, irreversibility (for time) and recognizability. For many millennia, humanity has been trying to achieve the passage of time, to create a holistic system of knowledge about time, its properties, structure, to create theories of knowledge.

In our daily lives we constantly feel the time factor in any field of activity. This applies to both economic and social relations and the sphere of knowledge of the various pages that reflect us. Material objects, socio-political relations, norms of law, ethical and aesthetic principles cannot be unchanged, they necessarily indicate a temporary

**СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА
У ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
МАШИНОБУДУВАННЯ НА КАТЕРИНОСЛАВЩИНІ
(1860-ТІ – 1910-ТІ РР.)**

Чернікова Н. С.

кандидатка історичних наук,

докторантка кафедри східноєвропейської історії

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

м. Дніпро, Україна

Становлення виробництва сільськогосподарських машин як окремої галузі на Катеринославщині активно розпочалося вже у перші пореформені роки. Заводи поставали з нечисельних ремонтних майстерень та складів імпортованої землеробських знарядь праці та машин. Тож переважна частина місцевих підприємців розпочинала свій бізнес у якості реалізаторів закордонної продукції та облаштування механічних майстерень для їх обслуговування. Одна з перших майстерень, що належала Ф. А. Заславському, виникла ще у 1835 р., де згодом власник налагодив виробництво землеробських знарядь праці. Незважаючи на зростання попиту серед місцевого населення, завод пропонував досить обмежений асортимент продукції, тож річний обіг навіть у 1880 р. не перевищував 50 тис. руб. Основний прибуток власникові приносив паровий млин, тож виробництво знарядь відіграло другорядне значення. Аналогічну спрямованість мав механічний заклад П. А. Ульмана (1860), що насамперед задовольняв ремонтні потреби власного складу, однак додатково тут виробляли віялки, віялки-сортувальники та приводи загальною вартістю 15 тис. руб. на рік [1, с. 86]. Такі підприємства забезпечували стабільний добробут

власникам, проте не відігравали знакової ролі у становленні сільськогосподарського машинобудування як окремої галузі.

Натомість у німецьких колоніях Катеринославського та Олександрівського повітів вже у перші пореформені роки відбувалося інтенсивне кількісне зростання заводів, що супроводжувалося становленням осередків та формуванням стратегічних напрямів регіонального розвитку галузі. Ці процеси були пов'язані насамперед із Хортицею та підприємством «Лепп і Вальман». Хортицька колонія вже на 1879 р. посіла третє місце серед населених пунктів Росії за кількістю підприємств з виробництва сільськогосподарських знарядь праці [2, с. 44]. Підприємцями – «початківцями» стали німці-колоністи П. Лепп, А. Коп, К. Гільденбрандт, Г. Нейфельд, що розпочинали свою діяльність із майстерень та поступово стали власниками найбільших підприємств регіону [3, с. 22–78; 4, с. 152–307]. Власним прикладом вони сприяли зростанню кількості заводів та ареалу їх розташування, тож протягом наступних десятиліть нові заводи з'явилися у прилеглих колоніях і хуторах: Шенвізе (заводи «Лепп і Вальман», К. Гільдебранта, А. Я.), Кічкас (А. Я. Коп, К. К. Мартенса), Софіївці (Г. Д. Нейфельда), а також у с. Павлівка (Г. Г. Ремпеля), с. Гуляй-Поле (Я. Крагера, «Кернер і сини») тощо [6, с. 500–502].

Розташування більшості підприємств сільськогосподарського машинобудування в сільській місцевості становило характерну ознаку розвитку галузі в Катеринославській губернії: на 1914 р. із 27 заводів у містах знаходилося лише 11 [5, с. 500–502]. Окрім того, у м. Олександрівську та прилеглих колоніях знаходилося чимало складів землеробського приладдя, грошовий обіг яких у урожайні роки досягав сотень тисяч рублів [9, с. 817].

Провідне місце у визначенні регіонального вектору розвитку галузі належало підприємству «Лепп і Вальман». Його засновник Пітер Лепп розпочав бізнес у 1850 р. із виробництва годинників у власній майстерні, де одночасно ремонтував сільськогосподарські знаряддя, а згодом розпочав власне виробництво [3, с. 93; 6, с. 53–54]. Вже у 1867 р. завод вже виготовляв 175 кінних граблів, 125 соломорізок 115 косарок, 50 віялок, 12 жниварок [7, с. 314–315]. На поч. 1870-тих рр. тут працювало 100 робітників, а обсяги виробництва становили 108–125 тис. руб., а 10 років потому зросли до 200 тис. руб. [8, с. 13; 10, с. 12]. Упровадження спеціалізованого виробництва землеробської техніки було запорукою розвитку підприємництва у галузі сільськогосподарського машинобудування певного регіону. Для підприємства «Лепп і Вальман» таким напрямом стало виробництво з 1874 р. жаток – «лобогрійок» системи Леппа, які викликали справжній фурор у південноукраїнських господарів та спонукали до остаточної відмови від ручної праці, адже за їх допомогою селяни могли обробляти не 40–50, а кілька сотень десятин землі [11, с. 157–158]. Виробництво лобогрійок на хортицькому заводі вже у 1886 р. становило понад 2 тис. та постійно зростало [7, с. 306].

Протягом 1880-1890-х рр. спадкоємці П. Леппа займалися технічною та технологічною модернізацією заводу, відкрили філії в Шенвізе (1886) та Павлограді (1900), двічі здійснювали юридичну реорганізацію підприємства, зберігаючи при цьому традиції родинної колективної власності [8, с. 2, 3, 6, 9, 27]. У 1903 р. було створене акціонерне торгівельно-промислове товариство «Лепп і Вальман». Розмір статутного капіталу становив 1,2 млн. рублів, а акції були розподілені переважно між членами родини [12].

Реорганізація цілком прогнозовано сприяла подальшому розвитку розвитку АТ «Лепп і Вальман» та розширенню асортименту продукції, що значно поповнився видовим різноманіттям землеробських та сільськогосподарських машин, а також виробництвом заводського обладнання та металевої продукції побутового призначення. За 1900–1910 рр. щорічний прибуток зріс з 100,617 до 224,991 тис. руб., а статутний капітал за 10 років збільшився удвічі [13, с. 410]. Товариство мало представництва в Таврійській та Самарській губерніях, склади-магазини (окрім українських губерній) на Північному Кавказі та в Поволжі [7, с. 312].

Тогочасні фахівці відзначали, що продукція заводу «Лепп і Вальман» не вирізнялася особливою витонченістю, була простою в експлуатації та догляді. Однак саме завдяки таким характеристикам знаряддя Леппа були відзначені 33 золотими, срібними і бронзовими медалями [14]. Вони максимально відповідали господарським потребам широкого кола місцевих споживачів; сама ж стратегія ведення «леппівського» бізнесу стала основоположною для переважної більшості підприємств південноукраїнського регіону. Товариство «Лепп і Вальман» слугувало, по суті, ініціатором технічних нововведень у регіоні, позаяк його значні розміри виробництва дозволяли менш відчутно пережити фінансові ризики. «Малі підприємства побоюються відійти від шаблону та вийти за відомі межі, однак варто заводу «Лепп і Вальман» розпочати спорудження чогось нового – і вони почнуть наслідувати», – говорив В. Черняєв [1, с. 93].

Підприємства земляків П. Леппа, які використовували його досвід у власній підприємницькій діяльності, тогочасні фахівці називали «наслідувачами Леппа» [1, с. 86]. Так, А. Я. Коп, попрацювавши кілька років у майстерні П. Леппа, вже у 1864 р.

заснував власний завод, де на 1880 р. вироблялося продукції на 30 тис. руб., а на початку ХХ ст. – понад 80 тис. руб. Аналогічним шляхом налагоджував свій бізнес К. Я. Гільденбранд [1, с. 86; 5, с. 186–189; 7, с. 316]. За прикладом Леппів хортицькі підприємці започатковували нові заводи по навколишніх колоніях, формуючи тим самим ареал «олександрівського осередку» сільськогосподарського машинобудування. На 1910 р. сумарний обсяг виробленої продукції на заводах А. Я. Копа становив понад 800 тис. руб., а К. Гільденбранда (з 1902 р. – торговий дім «Гільдебрандта К. сини і Прісс») – 500 тис. руб. [15, с. 1003–1013].

Відтак, підприємство династії Леппів відіграло основоположну роль у визначенні векторів розвитку галузі сільськогосподарського машинобудування на Катеринославщині та південноукраїнському регіоні в цілому.

Література:

1. Черняев В. В. Русское сельскохозяйственное машиностроение : (Из путёвых заметок). Санкт-Петербург : тип. В. Демакова, 1881. 103 с.
2. Черняев В. В. Отдел земледельческих орудий и машин на Всероссийской сельскохозяйственной выставке в Харькове 1887 г. Харьков : Тип. Губернского правления, 1888. 48 с.
3. Памятная книга и адрес-календарь Екатеринославской губернии на 1900. Екатеринослав: Изд-во губернского статистического комитета, 1900. 242 с.
4. Фабрики, заводы и рудники. Справочная книга Екатеринославской губернии на 1903 г. / изд. Н. И. Гаврилов. Екатеринослав : Товарищество «Печатня С. П. Яковлева», 1903. 404 с.
5. Екатеринославский адрес-календарь на 1915 год. Екатеринослав : издание Губ. тип., 1915. 541 с.

6. Венгер Н. В. Династия Леппов и их предприятие. *Вопросы германской истории* Днепропетровск : РВВ ДГУ, 1998. С. 53–62.

7. Венгер Н. В. Меннонитское предпринимательство в условиях модернизации юга России. Между конгрегацией, кланом и российским обществом (1789–1920). Днепропетровск : Днепропетров. нац. ун-т, 2009. 696 с.

8. Гузев В. История Леппов и Вальманов и их предприятия. *Mennonitische Geschichte und Ahnenforschung*. 2012 С. 1–60. URL: <http://chor.square7.ch/wgusew1.pdf> (дата звернення: 15.03.2021).

9. Арцыбашев Д. Д. Александровский машиностроительный район. *Земледельческая газета*. 1905. №47. С. 817–826.

10. Кафенгауз Л. Б. Развитие русского сельскохозяйственного машиностроения : Труды Харьковского общества сельского хозяйства. Харьков : Типо-литография Ю. М. Беркман, 1910. 60 с.

11. Швайка І. О. Внесок німецьких колоністів в історію розвитку Українського сільськогосподарського машинобудування (середина ХІХ – початок ХХ століття). *Вісник Маріупольського державного університету. Серія історія та політологія*. 2016. Вип. 16. С. 155–160.

12. Устав торгово-промышленного общества «Лепп и Вальман». СПб : Сенатская тип., 1904. 22 с.

13. Акционерно-паевые предприятия России [на 1915 год] / Под общ. ред. В. В. Лаврова. Москва : М. Лавров, 1915. 679 с.

14. Машиностроительные и чугунолитейные заводы «Лепп и Вальман» : Иллюстрированный каталог. Александровск, 1910. 56 с.

15. Список фабрик и заводов России 1910 г. : по официальным данным фабричного, податного и горного надзора / составлено редакцией «Торгово-промышленной газеты» и «Вестника финансов» ; Министерство финансов и Министерство торговли и промышленности. 2-е изд. Москва [и другие] : издано Торговым домом Л. и Э. Метуль и К°, [1910]. 1034 с.